

Tou es diu del ‘pa que és del dia’, oposat a *sec*, *dur* o *eixut* (veg. mapa 703); el mot deriva del llat. TOFUS ‘turo, pedra calcària, porosa’, d’aquí, a través de **tovo*, va passar a *tou* ‘buit’, primer substantiu (“un *tou*”, s. XIII) i després adjectiu (s. XV), per desembocar en els significats de ‘porós, esponjós’ i ‘bla’ (s. XVIII), pron. [tɔw] però també [təw], per dissimilació, i, en parlars empordanesos, [təw], amb una diferenciació vocàlica, a través de [təw], com ha passat en *vou* > *veu*, *crou* > *creu*, etc. (Coromines, 1971: 251-252); var. dim. *tovet* 178. *Moll* deriva del llat. MÖLLEM (nominatiu MÖLLIS, on ja s’oposava a DURUS), invariable fins al s. XIV (“péra *moll*” ‘pedra molla’), convertit tardanament en ‘humit’ en cat. central (“carrers *molls*, calaixos eixuts”); der. *mollet* 159, 162, 164, 167; *mollicós* 1, adaptació de l’oc. *molicós*; *remollit* “massa flonjo” 62, compost del prefix intensiu *re-* i un der. verbal de *moll* (no és exacta l’afirmació “mancat de frescor, amb crosta tirosa, regastinyosa”, del *DECat*, V, 748b, 53-54); en alg. *mol* 85, per despalatalització de la [ʎ] final probablement per contacte amb el sard. *Blan* deriva del llat. BLANDU, que significava ‘acaronador, tendre’, present en cat. ant. (“*blanes* paraules”) al costat del sentit de ‘que cedeix al tacte, que no és dur’ (“*blan* llit”), però que, per una acció analògica, en una petita part del domini es va canviar, des del s. XV, en *bla* 156, 186-188, 190 (com *rodon* > *rodó*, *segon* > *segó*, etc.);

var. dim. *blanet*. *Fresc* prové del germ. occ. FRĪSK ‘nou, jove, viu’, que ja al s. XIII pren en cat. el valor de ‘recent; acabat de fer’, que lliga amb el sintagma *del dia* 19, 21, 61, 67, 107 i amb *novell* 73, del llat. NOVELLUS ‘jove, nou, recent’. *Tendre* deriva de TĒNERUM ‘tendre’ (en sentit material i moral), que en llat. apareix al costat de MÖLLIS; en el *DECat* (VII, 411a: 40-42) es fa aquest contrast: “a muntanya diuen *pa tendre* el que en cat. central anomenen *pa tou*”; var. *tenre*, *tenro* 89, 93, 100, formes arcaiques sense -d-epentètica (< TEN’RU); *tierno* 87, 94 és pres del cast.

Altres designacions més locals: *fl[o]njo* 31, 103, potser d’un anterior **fonjo* < **fōngeu*, del llat. tardà FŪNGĬDUS ‘esponjós’, der. de FUNGUS ‘bolet’, homonimitzat amb *fluix* (< FLUXUS); *estopós* 138, der. de *estopa* (< STŪPPA), amb el sentit de ‘tou, flonjo com l’estopa’; *moix* 8, 9, pron. [muʃ], parent de l’oc. *muix* ‘humit’, deriva del llat. MŪSTEU, amb pas del grup -TJ- > [ʃ], com ŌSTIUM > *uix*, CONGUSTIA > *congoixa*; *mufle* 2, 3 sembla manlleu a l’oc. *mofle* ‘tendre, inflat, esponjós’, però podria ser mot autòcton d’origen expressiu; *esponjatto* 85, pres del sard, der. de *isponja*.

Blan i *moll* són els adjectius tradicionals, mantinguts en val., tort., i alg., mentre que *tou*, més modern, és el resultat d’una evolució semàntica elaborada.

Són mots normatius *bla*, *moll*, *tou* (amb el sintagma *pa tou*), *tendre*, *flonjo*, *novell*, *fresc*, des del *DG*₁, 1932; *blan*, des del *DIEC*₂, 2007.

